

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Türkiye’de Turizm Animasyonlarında Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Unsurlarından Yararlanma ve Türk Gecesi Gösterileri Sorunu*

Hasan AYYACI**^a, Bilgehan GÜLCAN^b

^a Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı,
E-mail: ayvachasan@gmail.com ORCID:0000-0003-1428-0958

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, E-mail: bilgehan.gulcan@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0002-9884-4695

Öz

Türkiye'nin zengin somut olmayan kültür mirası (SOKÜM), turizmdeki farklı animasyon etkinlikleri için önemli kaynak yaratabilir durumdadır. SOKÜM'ün en uygun kaynaklık edebileceği etkinliklerin başında ise Türk turizmde yaygın biçimde uygulanan Türk Geceleri etkinliği gelmektedir. Animasyon programlarından sorumlu olan yöneticiler, etkinliklerde SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanma fırsatını değerlendirmede kritik rol üstlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki turizm animasyonlarında SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanma düzeyini ve Türk Geceleri içeriklerinin SOKÜM ulusal unsurları ile ilişkililik ve uygunluk derecesini tespit edebilmektir. Veriler bir kıyı destinasyonu olan Manavgat'ta bir kültür destinasyonu olan Kapadokya'daki eğlence işletmesi yöneticileri ile yüz yüze yapılan yarı yapılandırılmış formlar ile elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, animasyon etkinliklerinde SOKÜM ulusal unsurlarından gündüz ve çocuk animasyonlarında çok düşük düzeyde, gece animasyonlarında ise özellikle Türk Geceleri etkinliği kapsamında daha yüksek derecede yararlanıldığı tespit edilmiştir. SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanma düzeyinin genel olarak düşüklüğünde ya da bu unsurların uygunsuz biçimde sergilenmesinde, profesyonel yöneticilerin SOKÜM ulusal unsurları hakkında bilgi ve farkındalık düzeyinin yetersiz olmasının temel etken olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca farklı karakterdeki her iki bölge arasında da birçok başlıkta önemli farklar olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Animasyon, Animasyon yöneticileri, Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM), Türk Geceleri .

Utilization from the National Elements of Intangible Cultural Heritage (ICH) in Tourism Animation Activities in Turkey and The Problem of Turkish Night Shows

Abstract

Turkey's rich intangible cultural heritage (ICH) can create important resources for different animation activities in tourism. One of the activities that ICH can provide the most suitable source for is the Turkish Nights event, which is widely practiced in Turkish tourism. The entertainment managers responsible for animation programs play a critical role in utilizing the opportunity to benefit from the national elements of ICH in the events. The aim of this study is to determine the level of utilization of ICH national elements in tourism animations in Turkey and the degree of relevance and conformity of Turkish Nights contents with ICH national elements. The data were obtained by face-to-face semi-structured forms with entertainment business managers in Cappadocia, a cultural destination in Manavgat, a coastal destination. According to the results, it has been determined that the national elements of ICH are used at a very low level in daytime and children's animations in animation activities, and at a higher level in night animations, especially within the scope of Turkish Nights. It has been understood that the lack of knowledge and awareness of entertainment managers about ICH national elements is the main factor in the general low level of injury from ICH national elements or the inappropriate display of these elements. In addition, it has been found that there are important differences between the two regions with different characters.

Keywords: Animation, Animation Managers, Intangible Cultural Heritage (ICH), Turkish Night Show.

JEL CODE: L83

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 01.07.2021

Düzeltilme : 19.08.2021

Kabul : 04.09.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Ayvacı, H. & Gülcan, B. (2021). Türkiye’de Turizm Animasyonlarında Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Unsurlarından Yararlanma ve Türk Gecesi Gösterileri Sorunu, Turizm Akademik Dergisi, 8 (2), 111-129.

* Bu çalışmada veri toplama süreci 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında tamamlanmış olup Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir.

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı'nda tamamlanmış yüksek lisans tezinin özeti niteliğindedir.

** Sorumlu yazar e-posta: ayvachasan@gmail.com

GİRİŞ

1980'lerin ortasından itibaren turizmde çarpıcı biçimde gelişme gösteren Türkiye, o tarihten itibaren ağırlıklı olarak iklim özellikleri ve sahiller gibi kıyı topografyasına bağlı cazibelere dayalı bir ürün geliştirme politikası benimsemiştir. Bu politikanın bir sonucu olarak Türkiye'ye yönelik ziyaretçi talebi, kıyı bölgelerinde özellikle deniz, kum güneşe odaklı, eğlence ve dinlenme amaçlı tatile yönelik ve kitlesel talebe cevap verecek karakterde şekil almıştır. Kitle turizmi beraberinde kitlesel konaklamayı getirmiş, böylece Türk turizminde kitlesel turizme cevap verebilen her şey dahil sistemdeki konaklama biçimi, 1980'lerin ortalarından itibaren bugüne kadar yaygın bir konaklama şekli haline gelmiştir.

“Her şey dâhil konaklama sistemi, konukların zamanının büyük kısmını tesiste geçirmesine neden olarak, kültürel çevredeki elemanları tanıma ve öğrenme imkânını engellemektedir. Bir başka ifadeyle tesisin yakın ve uzak çevresindeki kültürel ürünlere yönelik talep kısıtlanmakta ve bu durum ürün geliştiriciler için kültürel ürün geliştirmede isteksizliğe de neden olmaktadır” (Gülcan, 2010:106). Bu durum Türk turizminde sahip olunan zengin kültür varlıklarının etkin bir rol üstlenmesini, diğer deyişle kültür turizminin gelişmesini de sınırlıyor görünmektedir.

Diğer yandan Türkiye'deki turistik otelcilik sektöründe animasyonun gelişmesi, bir bakıma her şey dahil sistem ile gerçekleşmiştir. “Her şey dahil sistem ağırlıklı turizm anlayışı, beraberinde turistlerin otel içinde geçirilen zamanlarının artmasını ve böylece otel içi animasyon faaliyetlerini daha önemli hale getirmiştir” (Ayyacı ve Gülcan, 2017:208). Bu sistemde konaklayan bir turist için, tatilini geçirdiği ülkenin ulusal kültürüyle temas kurma, onu tanıma ve deneyimleme fırsatı veren ve her üçü de SOKÜM ulusal unsurlarıyla ilişkili olan, tesis içindeki özellikle gastronomi ürünleri, yerel karakterli hediyelik eşyalar ve animasyon etkinlikleri anahtar rol oynamaktadır. Bunlar içinde özellikle animasyon etkinlikleri bir takım özellikleri ile diğerlerinden daha öne çıkarak kritik rol üstlenmektedir. Çünkü animasyon gösterileri etkileşimli özelliğe sahip olarak, farklı kategorilerdeki ulusal SOKÜM varlıklarını kaynak olarak kullanabilmekte ve farklı yaş gruplarının sportif, kültürel ve eğlence amaçlı isteklerine cevap verebilmektedir. Nitekim çeşitli araştırmalarda da, ulusal kültürün ve özellikle SOKÜM ulusal unsurlarının tanıtımı ve aynı zamanda bu unsurların gelecek kuşaklara aktarılması için turizm animasyonlarının elverişli doğasına vurgu yapılmaktadır (Akgöz, 2003; Ayyacı ve Gülcan, 2017; Çetiner, 2017; Dinç, 1999; Kahveci, 1994; Karaman ve ark., 2016). Diğer taraftan turizmde kaynağını özellikle SOKÜM ulusal unsurlarından alan animasyon etkinlikleri, konaklama tesisleri dışındaki

işletmelerce de kullanılabilir durumdadır. Böylece turizm animasyonları ile çalışmalar, turizm ve halk bilimi disiplinlerindeki akademisyenlerin önemli bir kesime noktası haline gelmekte, ancak Ayyacı ve Gülcan (2017)'in çalışmasına göre, konunun daha çok turizm akademisyenlerince ele alındığı, Türk halk bilimi cephesinden yaklaşımın ise daha sınırlı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yakın tarihli Üngören ve ark.'nın (2020) çalışması, Türk halk bilimi araştırmacılarının konuyla ilgili görüşlerini ortaya konan nadir çalışmalardan biri olarak dikkat çekmektedir.

SOKÜM ulusal unsurlarının kaynaklık ettiği ya da bu unsurlardan ilham alarak geliştirilen ve farklı amaçlara hizmet eden turizm animasyon ürünleri, özgün karakteri nedeniyle ilgi çekici ve rekabet gücü yüksek animasyon ürünleri olabilecek durumdadır. Üstelik unsurların böyle bir ürün kaynağı olarak kullanımı, söz konusu unsurların sürdürülebilirliğine de önemli katkıda bulunabilecektir. Buna rağmen Türk turizminde zengin ulusal SOKÜM kaynağından animasyon hizmetlerinde ürün kaynağı olarak yararlanma düzeyinin düşük olduğu, bunun yerine ya popüler kültürün ya da ulusaldan ziyade evrensel karaktere sahip SOKÜM unsurlarının daha çok tercih edildiği gözlenmektedir. Ayrıca SOKÜM ulusal unsurlarının bir kısmının bir paket içinde sunulduğu gelenekselleşmiş Türk Geceleeri programlarında sıkça görüldüğü üzere, unsurların özgün karakterinin bozularak veya çarpıtılarak uygunsuz biçimde yararlandığı da sıkça gözlenmektedir. Bu bağlamda Karaman ve ark. (2016) ile Demir ve Demir (2015), Türkiye'de turistik tesislerin animasyon faaliyetleri kapsamındaki gece şovlarının özellikle yabancı personel tarafından ve yabancı kültürel kaynaklardan beslendiğini, buna karşın zengin Türk folklorunun kaynaklarından yeterince yararlanılmadığını, gelenekselleşmiş olan Türk Geceleeri kapsamında yapılan gösteriler dışında ülke kültürünün yansıtılmadığını ve geleneksel Türk geceleri içeriklerinin de yerel kültürü tanıtmada bilimsel ölçütlere uygunsuz olarak ve başarısız şekilde sunulduğuna vurgu yapmaktadırlar. Bu noktada en önemli sorumluluğun animasyon ürününü ortaya koymada anahtar rol üstlenen yöneticilere ait olduğu düşünülmektedir. Animasyon ürünlerini ortaya koymakla sorumlu yöneticiler ise, oteller başta olmak üzere turizm işletmelerindeki eğlence müdürleri ve/veya otellere de hizmet veren bağımsız eğlence işletmelerinin yöneticileridir. Böylece animasyon ürünlerinde SOKÜM ulusal unsurlarından yeterince yararlanmada ve bu sayede SOKÜM ulusal unsurlarının sürdürülebilirliğinde, işletmelerin eğlence yöneticilerinin bilgi, farkındalık ve yaklaşımları kritik önem arz etmektedir.

Araştırma, işletmelerin eğlence bölümünden sorumlu yöneticilerin bir animasyon ürün kaynağı olarak SOKÜM ulusal unsurları konusundaki bilgi ve farkın-

dalık düzeylerini ortaya koyarak, farklı tür ve içerikteki animasyon etkinliklerinde bu kaynaktan yararlanma düzeyini tespit etmeyi ve SOKÜM ulusal unsurlarının en elverişli biçimde sunulmasına imkan veren Türk Geceleri programlarının içerik uygunluğu ile ilgili bir kavrayış geliştirmeyi amaçlamaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültür Turizmi ve SOKÜM

Kültür turizmi “kişilerin yaşadıkları yerler dışına kültürel cazibeler nedeniyle ve yeni bilgi ve deneyimler edinerek, kültürel ihtiyaçlarını tatmin etmek niyetiyle yaptıkları hareketler” (Richards, 1996; 21) olarak tanımlanmaktadır. Gülcan (2010)’a göre ise kültür turizmi “çağdaş ve geçmiş kültürlerle ait somut ve somut olmayan değerlerle ilgili olarak, onları görme, haklarında bilgi ve deneyim edinme amacıyla gerçekleşen ve bununla ilgili ürün ve hizmetlerin satın alınmasına bağlı olarak doğrudan ve dolaylı faaliyetlerden oluşan bir turizm olgusudur”. Mc Kercher (2012) ise, kültür turisti tipolojisi bağlamında, seyahate çıkmada kültürün sahip olduğu kişisel motivasyon derecesine göre kültür turizminin sınırlarını daha da genişletmektedir. Buna göre kültürel ürünler, farklı kültürel motivasyon derecelerine sahip her turist için değişen oranda bir değer yaratmakta, kültür turizmi de buna uygun şekilde ana seyahat nedeni kültürel varlıklar olması bile, kültürel bir hizmetten yararlanan ya da yararlanma niyetinde olan tüm turistlerle ilgilenmektedir (McKercher, 2002). Böylece kimisi miras durumundaki somut ve somut olmayan nitelikteki kültürel varlıklar, kültür amaçlı turizm etkinlikleri dışındaki farklı amaçlı turizm etkinlikleri kapsamında da önemli ilgiye konu olmaktadır. Kültürel ürünlerin farklı tüm turizm türleri kapsamında ilgiye konu olan bu özelliği, ülkelerin ulusal turizm politikalarında kültürel ürünlerin geliştirilmesine önem vermelerine neden olmakta, ülkeler kültür varlıklarını koruyup yeniden üretilmesini sağlayarak ekonomik ve sosyo-kültürel açılardan önemli fayda elde etmektedirler (Meydan Uygur ve Baykan, 2007).

Kültür turizmi geleneksel bir anlayışla ve çoğunlukla siteler, müzeler ve ören yerleri gibi somut mirasa dayalı taşınır ve taşınmaz varlıklarla ilişkilendirilmektedir. Bu anlayışın şekillenmesinde, UNESCO’nun 16 Kasım 1972’den itibaren dünyadaki somut miras eserlerini etiketlenmeye başlaması (<http://whc.unesco.org/en/convention/>) etkili olmuş ve etiketli somut eserler önemli ziyaretçi ilgisine konu olmaya başlamıştır. Diğer taraftan kültür turizminde arz ve talebin 2000’li yılların ortalarından itibaren mirasın somut olmayan cephesine yönelmesinde de yine UNESCO etkisinden söz edilebilir. Aslında bu konudaki farkındalık temelleri Oğuz (2013)’un de ifade ettiği gibi yine 1970’li yıllarda

başlamış olsa da, 17 Ekim 2003 tarihli Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ve buna bağlı olarak SOKÜM varlıklarına yönelik küresel etiketleme girişimi ile UNESCO bu konuda da önemli bir etki yapmış görünmektedir. Bunun bir yansıması olarak ülkeler, 2000’li yılların ortalarından itibaren kültür turizminde yeni ürün geliştirme politikalarında SOKÜM varlıklarına daha fazla odaklanmaya başlamışlardır.

2010’ların başına kadar yapılan tespitler, Türkiye’nin kitle turizmi politikası ile baskın biçimdeki kıyı destinasyonu algısının kültür turizminin uzun yıllardır ülkede ikinci planda kalmasını (Gülcan 2010, Pekin 2011, Özünel 2011) beraberinde getirdiği yönündedir. “Toplam turistler içindeki kültür amaçlı gelenlerin oranı 2001 yılında %9.17 iken, bu oran düşme eğilimi göstererek 2008 yılında %6,1’e kadar düşmüş görünmektedir. Aynı yıllara ait toplam turistler içindeki ait gezi-eglençe amaçlı gelenlerin oranı ise 2001 yılı için %52,27 iken, bu oran yükselme eğilimi göstererek 2008 yılında %58,5’e kadar yükselmiştir” (Gülcan, 2010:104). Diğer taraftan Türkiye’de ulusal turizm istatistiklerinde 2009 yılına kadar uluslararası ziyaretçilerin geliş amaçları konusunda kültürel amaçlı seyahatlere ilişkin toplanan veri, kültür turizminde o tarihler arasında gerilemeye yönelik yargıyı doğrulamakla birlikte, sonraki yıllara ait yargılar ise kültür başlığında müstakil veri toplanmaması nedeniyle gözleme dayalıdır. Bununla birlikte, Türkiye’nin kültürel varlıklarının turizmde yararlanma düzeyinin, özellikle animasyon etkinliklerine kaynaklık edebilecek SOKÜM varlıkları başta olmak üzere, sahip olduğu zenginliğe oranla düşük olduğu söylenebilir.

Animasyon Etkinlik Kaynağı Olarak SOKÜM

“Turizm, merkezinde seyahat, konaklama, yeme içme ve rekreasyon başlıkları altında gruplanabilecek ihtiyaçların ve insan olgularının olduğu, çok yönlü bir sistemin bileşeni” (Gülcan, 2009:190) biçiminde tanımlanmaktadır. Asıl olarak bir rekreasyon hizmeti olan animasyon etkinlikleri, eğlenme, dinleme ve öğrenme boyutları ile zihinsel, ruhsal ve fiziki etkinlikleri içermekte, bu yönüyle turizmin sayılan tüm temel başlıklar içinde kendine yer bulmakta ve bu nedenle de turizm-ciler tarafından oldukça önemsenmektedir. Günümüz Türk turizminde animasyon ise, farklı yaş gruplarına ve özellikle otel kompleksi içindeki farklı mekanlarda gerçekleştirilen özellikle eğlendirici, dinlendirici ve eğitici faaliyetler olarak önemli bir karşılık bulmaktadır.

Avrupa’da Antik Yunan’daki Diyonisos şenlikleri ile karnavalesk eğlence ve oyunları başlayan temsiller ve gösteriler, zaman içinde çeşitlenmiş, sanayi devrimi ile ortaya çıkan yeni çalışma saati düzeni ve boş zaman anlayışıyla birlikte kabare, vodvil, burlesk ve revüler gibi farklı türler popüler olmuştur. İlerleyen yıllarda sinemanın etkisiyle izleyicisiz kalan söz konusu göste-

ri ve temsiller de böylece seçkin otel ve restonlara taşınmışlardır. Bu gelişmeler özellikle 1980'lerde gelişen günümüzdeki turizm animasyonlarının miladı sayılmaktadır (Karaman ve ark., 2016). Yaygın olarak dünya otelciliğinde animasyonun başlangıcı ise Demir ve Demir (2015)'e göre de 1980'li yıllar olarak ifade edilmekte, erken örnek olarak Club Méditerranée adlı tesisin uygulamaları zikredilmektedir. Kısa adı Club Med olan şirketin ilk yerleşik Club Med tesisi 1954'te İtalya'da, 1967 yılında ise Türkiye'de yine Club Med adıyla Foça'da kurmuştur (Kozak ve Coşar, 2017). Böylece Türkiye aslında otel animasyonları ile oldukça erken tanışmış, Club Med tesisi aynı zamanda Türkiye için bir anlamda ilk animasyon okulu unvanını kazanmıştır. Böylece Türk turizmde animasyon hizmetlerinin yaygınlaşmasında, dünya ile eşzamanlı olarak 1980'li yılların ortalarından itibaren gelişen kıyı otelciliğinin ve bu kapsamda her şey dahil sistemin etkilerinin büyük olduğu anlaşılmaktadır.

Animasyon hizmetleri turizmde bağımsız birer ürün olabilmekle beraber, ağırlıklı olarak tatil amaçlı konaklama tesislerinin tamamlayıcı hizmeti durumundadır. Özellikle turistlerin otel içinde çok daha fazla zaman geçirmek durumunda olduğu her şey dahil sistemdeki konaklama tesisleri için animasyon, gerek yetişkinlere ve gerekse çocuklara yönelik eğlenme, dinlenme ve öğrenme amaçlı olarak vazgeçilmez bir hizmet başlığı haline gelmiş durumdadır. Böylece "...otel için animasyon hizmetleri önemli bir rekabet gücü oluşturan alan" (Türkay ve ark. 2015:97) ve önemli bir faaliyet alanı haline gelmiştir (Akdağ, ve Akgündüz, 2010). Her şey dahil sistemle faaliyet yürüten özellikle 4 ve 5 yıldızlı kıyı konaklama tesislerinin hemen hepsinde, temel faaliyet departmanları arasında müstakil bir *eğlence departmanı* bulunması, animasyon hizmetlerinin bu oteller için önemine ayrıca işaret etmektedir. Eğlence departmanı sorumluluğundaki animasyon hizmetleri ise, ya işletmenin kendi iç kaynakları kullanılarak yürütülmekte, ya da yaygın biçimde görüldüğü şekli ile bağımsız dış organizasyon firmalarınca üretilen etkinlik ürünleri, konaklama tesisleri tarafından bir bedel karşılığı satın alınmaktadır.

Hitap ettiği kesim fark etmeksizin ve ister zihinsel, ister ruhsal ve isterse bedensel hareketi gerektiren birçok farklı turizm animasyon etkinliği, kaynağını çoğunlukla ya popüler kültürden ya da SOKÜM unsurlarından almaktadır. Böylece "turizm, rekreasyon ve animasyonun birleşmesi ile geleneksel sanatların, folklorun ve geleneklerin canlandığını söylemek mümkün olabilmektedir" (Gökdeniz ve Dinç, 2000:105). Bu anlamda birçok turizm işletmeleri, kendi kültürel unsurlarını sergileyebilmek, kültürel varlıklarını misafirlere tanıtabilmek, misafirlere onları deneyimleme fırsatı vermek ve tüm bunlar sayesinde de akılda kalacak

cazip ürün farklılaşması yaratabilmek için animasyon etkinliklerini bir fırsat platformu olarak kabul etmektedir. Örneğin Mısır turizmde, Mısır'ın kendi kültürel unsurlarından olan piramitler ile bunun etrafında düzenlenen SOKÜM unsurlarının entegre edildiği gece gösterileri oldukça cazip ürünler durumundadır (Çetiner, 2017). Bu tür sosyo-kültürel içerikli animasyonlar ağırlıklı olarak kişilerin sosyal alanına hitap ederek, kişilerin yerel halk kültürünü tanımasını sağlamakta ve eğlenme, dinlenme kültürü artırma, ruhsal rahatlatma gibi faydalar sağlamaktadır (Acar, 1999; McKercer, 2002; Dalkılıç ve Mil, 2017: 84). Bu noktada Hazar (2009: 61), sosyo-kültürel animasyonların "kültürel eylemlerin canlandırılması ve deneyimlenmesi yoluyla gelecek kuşaklara kültürel aktarımın sağlanması; kültürel değerlerin paylaşılması yoluyla bölgesel, ulusal ve uluslararası dayanışmanın sağlanmasında katkı sağlaması; insanlara fiziksel, ruhsal ve zihinsel güç kazandırmasıyla sağlıklı toplum oluşturulmasında yarar sağlaması" gibi fonksiyonlarından söz etmektedir.

Turizm animasyonlarının kültürü tanıtmaya aracı olabilmesinde, başta SOKÜM olmak üzere ülkenin ulusal kültür envanterinin ve işletmelerin animasyon bütçesinin yeterliliği, turistlerin yerli kültürü tanıma isteği ve üretilen animasyon etkinlik içeriklerinin söz konusu ulusal envanterle zenginleştirilmesini önemli etkenler olduğu söylenebilir. Türk turizmdeki bu noktadaki sorun, bütçe, dekor ve kostüm ve özellikle içerik başlıklarında toplanmış görünmektedir. Bu bağlamda Türk turizmde turistik ürün olarak sunulan SOKÜM unsurlarının yanlış ve uygunsuz pazarlama faaliyetleri nedeniyle yozlaşma ve orijinalliğinin kaybolması gibi tehlikelerle karşı karşıya olması (Türker ve Çelik, 2012) önemli bir konudur. Türk turizmde özellikle aynı zamanda bir marka değeri de bulunan Türk Geceleri programları, maalesef bu duruma uygun bir örnek teşkil etmektedir. Söz konusu programlardaki içerik sorunları, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın farklı tarihlerde işletmelere gönderdiği ve hem Türk Geceleri hem Mevlevi Sema Gösterileri ve hem de genel olarak SOKÜM ulusal unsurlarına dayalı programların içeriği ile ilgili uyarıları içeren genelgelere de konu olmaktadır (Genelge 2008, Genelge 2013, Genelge 2016). Bu konudaki benzer uyarı ve öneriler, Türk Gecelerini konu edinen farklı akademik çalışmalarda da dile getirilmektedir (Akgöz, 2003; Güven 2006, Demir & Demir 2015; Karaman ve ark. 2016). Gerek Türk Geceleri programı özelinde ve gerekse genel olarak turizm animasyon etkinliklerinde ürünlere kaynaklık eden ulusal SOKÜM unsurlarının yerinde kullanımından birinci derece sorumlu olanlar ise, sektördeki otellerin eğlence müdürleri ve/veya bağımsız olarak faaliyette bulunan eğlence organizasyonu şirketlerinin yöneticisi konumundaki profesyoneller olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda söz konusu yöneticilerin özellikle SOKÜM

ulusal unsurları hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyleri özel bir önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik (olgu bilim) araştırma deseni üzerinde şekillenmektedir. Fenomenler olaylar, algılar, yönelimler, durumlar, tecrübeler veya kavramlar olabilmektedir (Groenewald, 2004; Yıldırım & Şimşek 2008). Bu çalışmada "SOKÜM ulusal unsurlar kaynaklı animasyon etkinlikleri" bu türden bir olguya işaret etmektedir. Olgubilim/fenomenolojik deseni ise farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa/kavrayışa sahip olunmayan olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar gibi çeşitli biçimlerde karşılaşılan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek 2011). SOKÜM ulusal unsurlarından Türk turizmindeki animasyon etkinlikleri kapsamında yeterince yararlanılmadığı konusunda sınırlı gözlemler bir yana, bu konuda derinlemesine anlayış kazandıracak araştırma eksikliği bulunduğu için çalışmada olgu bilim deseni tercih edilmiştir. Çünkü olgu bilim "... farkında olunan ama derinlemesine ve detaylı bir şekilde kavranılmayan olgulara yönelik bir araştırma zemini oluşturmaktadır" (Yıldırım & Şimşek, 2008, s.72).

Araştırmada, nitel araştırma geleneği içerisinde ortaya çıkan ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi, araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle tercih edilmektedir (Yıldırım & Şimşek 2011). Araştırmanın verileri, 2018 yılı Kasım ve Aralık ayları kapsayan süre içinde turizm animasyonlarını planlayan ve programın içeriğine karar verici durumundaki toplam 32 adet yöneticiden, 15 soruluk yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak yüz yüze görüşmelerle elde edilmiştir (Bu çalışmada veri toplama süreci 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında tamamlanmış olup Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir). Görüşmeler sırasında formlar doldurulurken aynı zamanda görüşmeler ses kaydına da alınarak veri kaybının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Görüşmeler yapıldığı tarihlerde Türkiye'nin SOKÜM ulusal envanteri kapsamındaki 14 tanesi aynı zamanda UNESCO İnsanlığın SOKÜM Temsili Listesi'nde yer alan toplam 111 tane unsur, fikir vermesi açısından bir liste halinde görüşmeciyeye de sunulmuştur.

Animasyon programlarının içeriğinde SOKÜM unsurlarından yararlanma oranının ve bu konuya ilişkin yöneticilerin bakış açılarının, yöneticilerin demografik özelliklerinden başka, ilgili programın otel veya restoran gibi farklı turizm işletmeler bünyesinde

gerçekleşmesine ve ziyaretçi motivasyonunun da farklılaşabileceği destinasyonun kıyı veya kültür destinasyonu olup olmadığına göre farklılaşabileceği öngörülmüştür. Buna göre araştırmaya konu olan yöneticiler a) gezi eğlence amaçlı ziyaretçilere hitap ve her şey dahil sistemle çalışan otel işletmelerindeki uygulamalar için Manavgat'taki otel eğlence müdürleri (Kod MOEM, 24 adet) b) Manavgat'taki otel işletmelerine paket animasyon hizmeti sağlayan 2 adet bağımsız animasyon işletmeleri yöneticileri (Kod MAİY, 2 adet) ve c) kültür amaçlı ziyaretçilere hitap eden ve bölgede her şey dahil sistemin olmaması nedeniyle animasyon olarak sadece gece eğlence hizmeti sunan Kapadokya'daki 6 adet restoran işletmelerinin animasyon yöneticileri (Kod KAİY, 6 adet) olmak üzere üç gruptan oluşmuştur. İfadeler biçiminde elde edilen veriler, konu içeriklerine göre yukarıda sıralanan ve göre farklı biçimde kodlanan 3 gruptaki yöneticilerle eşleştirilmiş, kimi ifadeler Tablo3 'te olduğu gibi içerik anaizi ile gruplandırılmış, gruplanmaya uygun olmayan ifadeler ise ham veri biçiminde kodlarla eşleştirilerek sunulmuştur. Bu sayede gruplar ve grup içindeki bireyler arasındaki yargı, algı ve tutum farklılıkları analize daha elverişli biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma verilerinin elde edildiği animasyon yöneticilerinin demografik durumları ve SOKÜM ile de ilişkilendirilmiş eğitim durumları aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırmaya katılan 32 yöneticinin ağırlıklı olarak yaş grubunun 31-40 yaş arası olduğu anlaşılmaktadır. Yöneticilerin 3 tanesinin ilköğretim, 13 tanesinin ortaöğretim ve geri kalan 16 tanesinin de ön lisans ve lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Yöneticilerin içinde sadece Manavgat otelleri eğlence müdürleri arasından Tunus (MOEM 5) ve Gürcistan (MOEM 8) olmak üzere 2 kişinin yabancı uyruklu olduğu, bunların dışındakilerin tamamının T.C. vatandaşı olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı uyruklu yöneticilerin ise eğitim düzeyinin ve yöneticilik deneyimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Yöneticilerin deneyimlerine bakıldığında ise, 6-10 yıl arası deneyime sahip olan grubun en büyük çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir.

Yöneticilerin 23 tanesinin (%72) animasyon konusunda herhangi bir örgün veya yaygın eğitim geçmişi olmadığı, bu durumda önemli çoğunluğun "alaylı" olduğu görülmektedir. Yaygın eğitim alan beş yöneticinin (MOEM2, MOEM14, MOEM17, MOEM20, MOEM22, MAİY2) ise Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslar, daha önce çalıştıkları otellerdeki hizmet içi eğitimlerine katılım ve TUREM (Turizm Eğitim Merkezi) kursları aracılığıyla eğitim aldıkları, örgün eğitim kap-

samında da önlisans ve lisans düzeyinde (Biri yabancı uyruklu MOEM5 olmak üzere MOEM3, MOEM9, KAİY1) ders içerikleri kapsamında anlaşılmaktadır.

Yaygın veya örgün biçimde animasyon eğitimi almış dokuz yönetici içinde ise, sadece üç yöneticinin (MOEM 5, MOEM 9, MAİY 2) bu eğitimleri kapsamında

Tablo 1. Animasyon Yöneticilerinin Demografik Durumu ve SOKÜM Eğitimleri

	Yaş	Eğitim Durumu	Milliyeti	Yöneticilik Deneyimi (yıl)	Yaygın veya örgün olarak animasyon eğitimi alıp almadığı ve eğitim yeri	Aldığı animasyon eğitimi kapsamında SOKÜM farkındalığı oluşturan bir ders alıp almadığı
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)						
MOEM1	55	Lisans	T.C.	10	Almamış	Almamış
MOEM 2	38	Orta Öğretim	T.C.	8	Almış (Halk Eğitim Kursu)	Almamış
MOEM 3	43	Lisans	T.C.	11	Almış (Üniversite)	Almamış
MOEM 4	33	Orta Öğretim	T.C.	9	Almamış	Almamış
MOEM 5	50	Lisans	Tunus	30	Almış (Üniversite-Fransa)	Almış (Fransız kültürüne ait SOKÜM dersleri)
MOEM 6	34	Lisans	T.C.	1	Almamış	Almamış
MOEM 7	45	İlk Öğretim	T.C.	15	Almamış	Almamış
MOEM 8	42	Ön Lisans	Gürcistan	15	Almamış	Almamış
MOEM 9	45	Lisans	T.C.	15	Almış (Üniversite-Almanya)	Almış (Alman kültürüne ait SOKÜM dersleri)
MOEM 10	36	Lisans	T.C.	7	Almamış	Almamış
MOEM 11	26	Orta Öğretim	T.C.	1	Almamış	Almamış
MOEM 12	35	Lisans	T.C.	1	Almamış	Almamış
MOEM 13	48	Lisans	T.C.	26	Almamış	Almamış
MOEM 14	40	Orta Öğretim	T.C.	12	Almış (Halk Eğitim Kursu)	Almamış
MOEM 15	24	Orta Öğretim	T.C.	4	Almamış	Almamış
MOEM 16	33	Orta Öğretim	T.C.	10	Almamış	Almamış
MOEM 17	32	Ön Lisans	T.C.	8	Almış (TUREM hizmet içi eğitim sertifika programı)	Almamış
MOEM 18	33	İlk Öğretim	T.C.	5	Almamış	Almamış
MOEM 19	38	İlk Öğretim	T.C.	12	Almamış	Almamış
MOEM 20	38	Ön Lisans	T.C.	10	Almış (Otelde hizmet içi eğitim)	Almamış
MOEM 21	31	Lisans	T.C.	5	Almadım	Almamış
MOEM 22	44	Orta Öğretim	T.C.	16	Almış (Otel hizmet içi eğitim)	Almamış
MOEM 23	40	Orta Öğretim	T.C.	7	Almamış	Almamış
MOEM 24	37	Orta Öğretim	T.C.	1	Almamış	Almamış
Manavgat Animasyon İşletmesi Yöneticileri (MAİY)						
MAİY1	47	Orta Öğretim	T.C.	30	Almamış	Almadım
MAİY2	40	Ön Lisans	T.C.	10	Almış (Halk eğitim kursları)	Almış (Halk eğitim kursları)
Kapadokya Animasyon İşletmesi Yöneticileri (KAİY)						
KAİY1	35	Ön lisans	T.C.	1	Almış (Üniversite)	Almamış
KAİY2	46	Lisans	T.C.	20	Almamış	Almamış
KAİY3	46	Orta Öğretim	T.C.	21	Almamış	Almamış
KAİY4	40	Orta Öğretim	T.C.	8	Almamış	Almamış
KAİY5	47	Ön lisans	T.C.	17	Almamış	Almamış
KAİY6	41	Orta Öğretim	T.C.	2	Almamış	Almamış

SOKÜM ile ilgili herhangi bir ders aldıkları tespit edilmiştir. Bir tanesi yabancı uyruklu olan bu üç yöneticiden ikisinin ise (MOEM 5 & MOEM 9) söz konusu dersleri ise yabancı ülkelerde (Almanya ve Fransa) ve ilgili ülkenin SOKÜM ulusal varlıkları içeriğinde aldıkları; bir yöneticinin ise (MAİY 2) SOKÜM konusunda Halk eğitim kursları kapsamında dersler aldığı anlaşılmıştır.

Tablo 2. Yöneticilere Göre Animasyon Etkinliklerinde SOKÜM Ulusal Unsurlarından Yararlanma Durumu

	Çocuk animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları	Gündüz animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları	Gece animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)			
MOEM 1	Hacivat Karagöz, kukla ve diğer çocuk oyunları	Yok	Karşılama ve uğurlamalarda yerel çalgılar, Türk halk oyunları, Türk mutfağına ait ikramlar
MOEM 2	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 3	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 4	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 5	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 6	Hacivat Karagöz, yakar top, saklambaç gibi çocuk oyunları	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 7	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 8	Sadece Türk günlerinde yöresel oyunlar	Sadece Türkiye'ye ait günlerde yöresel yemekler ve oyunlar, Türk müziği ve halk oyunları	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 9	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 10	Saklambaç, körebe, kovalamaca gibi çocuk oyunları	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 11	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 12	23 Nisan Ulusal Çocuk Bayramı'nda yerli kültüre ait oyunlar ve müzikal korolar	Gündüz yetişkinlere Türkçe dil kursları veriliyor	Harem şov, oryantal, hayat ağacı dansı
MOEM 13	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 14	Yok	Yok	Türk halk oyunları, oryantal
MOEM 15	Boncuklardan takı yapımı	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 16	Yok	Milli gün ve ulusal bayramlarda bazı ulusal SOKÜM unsurlarının tanıtımı	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 17	Hacivat Karagöz, kukla, ve ailelerden izin alınarak halk oyunu koreografi öğretimi	Yok	Mehter gösterileri, Osmanlı dönemi kıyafetleri ile Türk pazarı kurulması, fasıl geceleri
MOEM 18	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 19	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 20	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 21	Yok	Yok	Skeçlerde Türk aile yapısı ile ilgili bazı canlandırmalar
MOEM 22	23 Nisan Ulusal Çocuk Bayramı'nda yerli kültüre ait oyunlar	Ulusal bayramlarda bazı ulusal SOKÜM unsurlarından yararlanma	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 23	Yok	Yok	Sadece Türk Gecelerinde
MOEM 24	Yakar top, körebe ve kovalamaca gibi çocuk oyunları	Yok	Milli bayramlarda gününün anlam ve öneminin tanıtılması ve yöresel kıyafet ve bayraklarla ortamın süslenmesi

Tablo 2 (Devamı). Yöneticilere Göre Animasyon Etkinliklerinde SOKÜM Ulusal Unsurlarından Yararlanma Durumu

	Çocuk animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları	Gündüz animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları	Gece animasyonlarında yararlanılan SOKÜM ulusal unsurları
Manavgat Animasyon İşletmesi Yöneticileri (MAİY)			
MAİY1	Keloğlan, Nasreddin Hoca karakterlerinin canlandırması ve yerli müzikler	Ramazan eğlenceleri, Hacivat Karagöz, halk oyunları, meddah	Türk gecesi, Türk halk oyunları, kına gecesi.
MAİY2	Hacivat Karagöz, yumurta, halat ve çuval yarışmaları	Hacivat Karagöz, halk oyunları, Aşık ile Maşuk, yetişkinler için yöresel oyunlar	Aşık ile Maşuk, Türk Halk Oyunları sunumu
Kapadokya Animasyon İşletmesi Yöneticileri (KAİY)			
KAİY1	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları ve kına gecesi canlandırması
KAİY2	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları
KAİY3	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları
KAİY4	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları
KAİY5	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları ve kına gecesi canlandırması
KAİY6	Çocuk animasyonu yok	Gündüz animasyonu yok	Türk halk oyunları ve kına gecesi canlandırması

Manavgat bölgesindeki her şey dahil oteller kapsamında hem çocuk, hem gündüz hem de gece animasyonları uygulaması olduğu, Kapadokya'daki animasyon etkinliklerinin ise, bölgede her şey dahil otel işletmesi yaygın olmadığından, özellikle restoranlarda ve sadece gece animasyonları biçiminde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Çocuk animasyonu yürüten ve tamamı Manavgat bölgesindeki 26 yöneticinin 15 tanesi (%58), çocuk animasyon etkinliklerinde SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Yararlananlar ise, Hacivat Karagöz ile kukla gösterimleri ile saklambaç, yakar top, körebe gibi çocuk oyunlarını kullandıklarını, SOKÜM unsuru olmamasına rağmen ayrıca 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda da özellikle ulusal kimlikli çocuk oyunlarından yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre çocuk animasyonları kapsamında SOKÜM ulusal unsurlardan yararlanma düzeyi düşük olarak ortaya çıkmaktadır. Gündüz animasyonlarında SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanmayanların oranı ise daha yüksek olarak (%77) tespit edilmiştir. Yaralananlar ise, milli gün ve ulusal bayramlar (yabancı ziyaretçilerin milli gün ve ulusal bayramlarını da kapsamaktadır) kapsamında Hacivat Karagöz, Aşık ile Maşuk, meddahlık, yöresel yemekler, Türk müziği (bu başlıktaki içerik belli değildir), halk oyunlarına yer verdiklerini, ayrıca Türkçe dil kursları programları yaptıklarını ifade etmişlerdir. Gece animasyonları ise SOKÜM ulusal unsurları ile en fazla ilişkilendirilen animasyon şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Gece animasyonlarını SOKÜM ulusal unsuru ile ilişkilendirilen en popüler ve yaygın animasyon

etkinliğinin ise, gecelik paket ürün olarak sunulan Türk Gecesi kapsamında olduğu ifade edilmiştir. Her yöneticinin, gece animasyonu kapsamında bir şekilde Türk gecesi yaptığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda 32 yöneticinin 18 tanesi (%56), (yabancı uyruklu iki yönetici MOEM 5 ve MOEM 7 de dahil) "sadece" Türk Gecesi kapsamında SOKÜM ulusal unsurlarından yararlandıklarını ifade etmişler, ancak bu kapsamda yararlandıkları SOKÜM ulusal unsurlarını detaylandıramamışlar, ifade ettikleri harem şov, dansöz ve oryantal gibi etkinlikleri de, ulusal SOKÜM listesinde olmamasına rağmen sanki bu envanterde var gibi kabul ettikleri anlaşılmıştır. Gece animasyonlarında Türk Gecesi paket programından bağımsız olarak yararlanılan diğer SOKÜM ulusal unsurlarının ise, en yaygın olarak ve özellikle Kapadokya bölgesinde Türk halk oyunları ile kına gecesi canlandırması, sonra sırasıyla SOKÜM ulusal envanterde olmamasına rağmen dansöz ile oryantal şov, Aşık ile Maşuk, yine SOKÜM ulusal envanterde olmamasına rağmen harem şov, mehter gösterisi, Osmanlı dönemi kıyafetleri ile pazarı kurulması, fasıl geceleri ile sadece misafirlerin karşılaşma ve uğurlanmalarında yer verilen yerel çalgılar, Türk halk oyunları ve Türk mutfağına ait ikramlar biçiminde olduğu ifade edilmiştir. Anlaşılmaktadır ki, her iki bölgedeki MOEM & KAİY kodlu yöneticilerin önemli bir çoğunluğunun zihninde, dansöz ile oryantal dansın SOKÜM ulusal envanterde yer aldığına yönelik yanlış algı bulunmaktadır. Üngören ve ark. (2020:8)'nin çalışmasında da zenne ve dansöz eşliğinde oryantal dansın ulusal kültürü tanıtmada uygunsuz olduğu, konu ile ilgili akademisyenler tarafından da teyit edilmektedir.

Tablo 3. Yöneticilerin Türk Gecesi Programların İçeriğini Belirlenirken Göz Önüne Aldığı Başlıca Kriterler

Türk Gecesi Programlarının Kriterleri										
İşletmenin ayırdığı bütçe	Müşteri niteliği ve talebi	Sahne büyüklüğü, ekip ve kostüm yeterliliği	Farklı yörelerin danslarını ve kültürlerini ıçermesi	Oryantal olması	Otantik Ulusal halk (Osmanlı/Türk) kültürü yansıması	Modern Türk kültürünü yansıması	Din-İrk unsurlarına yer vermemesi	Yemek, müzik, kıyafet vb. görsellerin geceye uygun tasarımı	Gece tanıtımı	Program sırasında Sözlü anlatım desteği
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)										
MOEM 1					√			√		
MOEM 2	√				√					
MOEM 3				√						
MOEM 4	√			√						
MOEM 5						√				
MOEM 6					√					
MOEM 7							√			
MOEM 8									√	
MOEM 9					√	√				
MOEM 10					√				√	
MOEM 11					√				√	
MOEM 12									√	
MOEM 13	√	√								
MOEM 14					√					
MOEM 15					√					
MOEM 16				√	√					
MOEM 17				√						
MOEM 18					√				√	√
MOEM 19	√				√	√		√		
MOEM 20					√			√		
MOEM 21								√		
MOEM 22	√	√	√							
MOEM 23										√
MOEM 24								√		
Manavgat Animasyon İşletmesi Yöneticileri (MAİY)										
MAİY1	√	√			√	√				
MAİY2		√		√						
Kapadokya Animasyon İşletmesi Yöneticileri (KAİY)										
KAİY1	√									
KAİY2					√					
KAİY3				√	√					
KAİY4				√	√					
KAİY5	√		√							
KAİY6		√								

Araştırmaya katılan yöneticiler, Türk Gecesi programlarının içeriğinin belirlenmesinde en çok dikkate alınan kriterlerin programın “otantik halk kültürünü yansıması” ve ikinci olarak “Yemek, müzik, personel kıyafeti vb. görsellerin geceye uygun tasarımı” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu noktada yöneticilerin kimisinin

Osmanlı kültürü, kimisinin Türk kültürü kavramını kullandıkları, çoğunun ise her iki kavramı sentezleyecek şekilde “ulusal kültür” kavramını kullandıkları dikkat çekmiştir. Ayrıca otantik ulusal halk kültürünün anlamı, yöneticinin kişisel farkındalığı ve algıları ile değişebilmekte, bu da zengin SOKÜM ulusal mirasının

Türk Gecesi programları içinde ne derece yansıtılabildiğine yönelik fikir vermede yetersiz kalabilmektedir. Programlarda “farklı yörelerin danslarına ve kültürlerine yer verme” kriterini altı yöneticinin dile getirmesi, bu konuda fikir vermektedir. Üçüncü sırada ise “işletmenin Türk Gecesi’ne ayırdığı bütçe” gelmektedir. Yine ifadelerden anlaşılmaktadır ki, ayrılan bütçe, diğer birçok kriteri de etkileyerek, program niteliğini belirlemede bir üst başlık durumundadır. Ayrılan bütçeden

başka, ziyaretçi talebi ve niteliği ile sahne büyüklüğü gibi fiziksel şartlar da başlıca göz önüne alınan kriterler durumundadır. belirleyen temel bir kriter olarak öne çıkmaktadır. Dört yöneticinin ise (yabancı uyruklu MOEM 5, MOEM 9, MOEM 19, MAİY 1) popüler kültür unsurlarını içeren modern tarzdaki Türk Gecesi uygulamasına da yer verdikleri anlaşılmıştır. Bu noktada MOEM 3 kodlu yöneticinin tek kriter olarak “Türk gecesinde en çok talep gören oryantalın olmasına dikkat edilmektedir” ifadesi dikkat çekicidir.

Tablo 4. Yöneticilere Göre En Çok İlgi Gören Animasyon Etkinlikleri

Animasyon programlarında en çok ilgi gören faaliyetler	
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)	
MOEM 1	Oryantal şovları, Halk Oyunları
MOEM 2	Gece şovları
MOEM 3	Milliyetlere göre; Almanlar bocce, Ruslar su sporlarına genel olarak Türk Geceleri ile Afrika akrobasi gösterileri
MOEM 4	Apollon ve Sahara şovları
MOEM 5	Komik şovlar
MOEM 6	Okçuluk, dart, voleybol, su jimnastiği, müzikal şovlar
MOEM 7	Müzikal şovlar, dans, komik şovlar ve yarışmalar, Türk Gecesi, Afrika Akrobasi gösterileri
MOEM 8	Milliyetlere göre; Almanlar bocce, Ruslar su sporları
MOEM 9	Voleybol, su jimnastiği ve dart
MOEM 10	Sportif faaliyetler
MOEM 11	Gece şovları ve sportif faaliyetler
MOEM 12	Gece şovları
MOEM 13	Bocce
MOEM 14	Sportif aktiviteler, gece şovları
MOEM 15	Dart, voleybol, su topu, bocce, su jimnastiği, dumba ve step
MOEM 16	Müzikaller ve komik skeçler
MOEM 17	Dans şovları
MOEM 18	Dans ve partiler
MOEM 19	Türk Geceleri ve akrobasi gösterileri
MOEM 20	Türk Geceleri ve gece şovları
MOEM 21	Gece aktiviteleri
MOEM 22	Dart ve voleybol
MOEM 23	Partiler
MOEM 24	Komedi ve müzikaller
Manavgat Animasyon İşletmesi Yöneticileri (MAİY)	
MAİY1	Çocuk tiyatroları, TRT’de yayımlanan Türkiye patentli çizgi film karakterlerinin canlandırması, Niloya, Rafadan Tayfa, İstanbul Muhafızları
MAİY2	Kumsal partileri, Türk Geceleri, Yabancı dans gruplarının şovları
Kapadokya Animasyon İşletmesi Yöneticileri (KAİY)	
KAİY1	Sırasıyla Kafkas dansları, zenne ve oryantal gösterileri
KAİY2	En çok ilgi gören faaliyetler milliyetlere göre farklılık göstermektedir. Avrupa’dan gelen misafirler daha çok Türk Halk Oyunlarına, Uzak Doğu’dan gelenler oryantale, yerli misafirler de Türk Halk Oyunlarına ilgi göstermektedir ancak yerli misafirler daha çok aktif katılım yapmaktadırlar.
KAİY3	Avrupa’dan gelen misafirler Türk Halk Oyunlarına, Uzak Doğu’dan gelenler oryantale daha çok ilgi göstermektedirler
KAİY4	En çok ilgiyi oryantal görmektedir
KAİY5	Oryantal ve Kafkas Dansları en çok ilgiyi görmektedirler
KAİY6	En çok ilgi gören faaliyetler milliyetlere göre farklılık göstermektedir. Avrupa’dan gelen misafirler Türk Halk Oyunlarına, Uzak Doğu’dan gelenler oryantale daha çok ilgi göstermektedirler

Her şey dahil sistemdeki MOEM'lerin yaklaşık yarısı, gündüz animasyonları kapsamındaki spor etkinliklerinin en çok ilgi gördüğünü ifade etmişlerdir. Bundan başka MAİY, ilgi gören etkinlikler içinde çeşitli çocuk animasyonlarını da ifade etmektedirler.

Yöneticilerin çoğunluğu ise (22 yönetici), gece animasyonlarının en çok ilgi gördüğünü ve bu kapsamında partiler, Türk Geceleri, Dans ve komik şovlar ve müzikler gibi kültürel unsurlara da yer verilen etkinliklere vurgu yapmışlardır. Sadece gece ve tamamen kültürel

Tablo 5. Animasyon Personeline Verilen Hizmet İçi Eğitimlerde SOKÜM Ulusal Unsurlarının Yeri

	Mevcut animasyon personelinin milliyetleri		Animasyon personeline en çok aranan nitelik	Hizmet içi eğitim veriliyor mu?		Hizmet içi eğitimde SOKÜM ulusal unsurlarına yönelik bilgi- beceri veriliyor mu?	
	Yerli	Yabancı		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)							
MOEM 1	√		Yabancı dil, mesleğe yatkın kişilik, deneyim		√		√
MOEM 2	√	√	Yabancı dil, mesleğe yatkın kişilik, deneyim	√		√	
MOEM 3	√	√	Yabancı dil, iletişim yeteneği	√			√
MOEM 4	√	√	Yabancı dil, sportif fiziksel yapı, dans-akrobasi-müzik yeteneği	√			√
MOEM 5	√	√	Yabancı dil, güler yüz, deneyim		√		√
MOEM 6	√	√	Yabancı dil, diksiyon, müzik bilgisi, uluslararası dans bilgisi, çocuk gelişimi ve eğitimi bilgisi	√		√	
MOEM 7	√		Yabancı dil, iletişim yeteneği, deneyim, alkol veya uyuşturucu bağımlısı olmamak	√			√
MOEM 8	√	√	Yabancı dil, iletişim yeteneği	√			√
MOEM 9	√	√	Çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgili, sahne ve dans eğitimi olan	√			√
MOEM 10	√	√	Yabancı dil, sahne ve dans bilgisine sahip, ikna kabiliyeti yüksek, problemlerin üstesinden gelebilecek, güler yüzlü	√		√	
MOEM 11	√	√	Yabancı dil, deneyim, iletişim yeteneği, sportif fiziksel yapı	√			√
MOEM 12	√	√	Yabancı dil, kişilik, karakter, sportif fiziksel yapı	√		√	
MOEM 13	√	√	Güler yüzlü, iletişim yeteneği, sportif fiziksel yapı		√		√
MOEM 14	√	√	Sportif fiziksel yapı, iletişim yeteneği	√			√
MOEM 15	√		Yabancı dil, sahne yeteneği, sportif fiziksel yapı		√		√
MOEM 16	√		Yabancı dil, sportif fiziksel yapı	√			√
MOEM 17	√		Yabancı dil, deneyim	√			√
MOEM 18	√	√	Yabancı dil, ailevi yapı	√			√
MOEM 19	√	√	Yabancı dil, ağırbaşlı, az ücretle çalışabilecek, mesai saatlerinin düzensizliğine ayak uydurabilecek	√			√
MOEM 20	√	√	Sabika sicil kaydı, iletişim yeteneği	√		√	
MOEM 21	√	√	Yabancı dil, deneyim, karakter	√			√
MOEM 22	√		Yabancı dil, sportif fiziksel yapı		√		√
MOEM 23	√	√	Yabancı dil, sportif fiziksel yapı iletişim yeteneği	√			√
MOEM 24	√	√	Yabancı dil, sportif fiziksel yapı, iletişim yeteneği		√		√

Tablo 5 (Devamı). Animasyon Personeline Verilen Hizmet İçi Eğitimlerde SOKÜM Ulusal Unsurlarının Yeri

	Mevcut animasyon personelinin milliyetleri		Animasyon personeline en çok aranana nitelik	Hizmet içi eğitim veriliyor mu?		Hizmet içi eğitimde SOKÜM ulusal unsurlarına yönelik bilgi- beceri yer veriliyor mu?	
	Yerli	Yabancı		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Manavgat Animasyon İşletmesi Yöneticileri (MAİY)							
MAİY1	√	√	Çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgili, diksiyonu düzgün, daha çok genç yaşta olması ve milliyeti fark etmemektedir.	√		√	
MAİY2	√	√	Türk halk dansları konusunda yetenekli, çocuk gelişimi ve eğitimi bilgisi olan, deneyiminin olması, sahne bilgisi ve yeteneği olan	√		√	
Kapadokya Animasyon İşletmesi Yöneticileri (KAİY)							
KAİY1	√	√	T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi, ritim şovu (zenne ve oryantal) yapabilme becerileri	√		√	
KAİY2	√		T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi	√		√	
KAİY3	√		T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi, ritim şovu (oryantal) yapabilme becerisi	√		√	
KAİY4	√		T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi, ritim şovu (oryantal) yapabilme becerisi	√		√	
KAİY5	√		T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi	√		√	
KAİY6	√		T.C vatandaşı olması, Türk halk dansları icra edebilme becerisi	√		√	

içerikli animasyonlara yer veren Kapadokya'daki yöneticilerin tamamı, dansöz eşliğindeki oryantal gösterisini en çok ilgi çeken animasyon etkinlikleri içinde saymışlardır. Bu bağlamda Kapadokya'daki yöneticilerin üçü (KAİY 2, KAİY 3, KAİY 6) animasyon faaliyetlerin ilgi düzeyinin misafirlerin milliyetlerine göre farklılık gösterdiğini, buna göre uzak doğudan gelen misafirlerin oryantal, Avrupadan gelen turistlerin halk oyunlarına daha çok ilgi gösterdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca dansöz eşliğindeki oryantal gösterisinin Manavgat otellerindeki gece şovları içinde de yaygın olarak yer aldığı ortaya çıkmış, bu gösterinin yöneticiler tarafından yanlış bir algı ile bir SOKÜM ulusal unsuru olarak kabul edildiği de anlaşılmıştır.

Çalışan animatörlerin milliyetinin, Manavgat ve Kapadokya bölgeleri arasında önemli farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Buna göre Manavgat bölgesinde yerli animatörlerle birlikte Nijerya, Ukrayna, Rusya, Kırgızistan, Küba gibi dünyanın farklı ülkelerden gelen yabancı uyruklu animatörler oldukça yaygın olarak (%43) çalışmaktadırlar. Bu durumun, animasyon

etkinlikleri içinde SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanma düzeyini olumsuz etkileyebileceğini akla gelmektedir. Kapadokya'daki işletmelerde ise çalışan animatörlerin hemen hepsinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu anlaşılmıştır.

Her iki bölge arasındaki önemli bir diğer farklılık, animasyon personeline aranan niteliklerdedir. Buna göre, Manavgat bölgesindeki yöneticiler ağırlıklı olarak "sportif fiziksel yapı", "iletişim becerileri" ve "yabancı dil" bilgisine vurgu yapmışlardır. Bu bölgedeki toplam 26 yöneticiden sadece 1 tanesi (MAİY2), SOKÜM ulusal unsurları ile ilişkilendirilebilecek şekilde, "Türk halk dansları konusunda yetenekli" olmaya değinmiştir. Buna rağmen Kapadokya bölgesinde çoğu restoran işletmelerinde ve gece eğlencesi biçiminde hizmet veren animasyon yöneticilerinin tamamı ise, SOKÜM ulusal unsuruyla ilişkili olarak Türk halk danslarını icra edilmeyi aranan nitelikler olarak ifade etmişler, ayrıca bu gruptaki 3 yönetici ise zenne ve dansöz eşliğindeki oryantal içerikli "ritim şov becerisi" ne aranan nitelik olarak ayrıca vurgu yapmışlardır.

Tablo 6. Yöneticilerin SOKÜM Ulusal Unsurlarından Animasyon Etkinliklerinde Yararlanmaya İlişkin Görüşleri

SOKÜM ulusal unsurlarından animasyon etkinliklerinde yararlanılması görüşü	
Manavgat Otelleri Eğlence Müdürleri (MOEM)	
MOEM 1	Animasyon gösterilerinde yerel kültürel unsurlarımızdan yeteri kadar yararlanılmaktadır. Kullanılmakta olan bu unsurların sunumunda oldukça dikkatli ve özenli davranılması gerektiğine inanıyorum.
MOEM 2	Bütçe dahilinde olabildiğince çok unsurun aktarımının yapılması gerekmektedir. Ancak kullanılacak unsurun eğlence faaliyetlerine uygun olması gerekmektedir.
MOEM 3	Kültürel şovlardan önce, unsurun görsele dayalı tanıtımının yapılması gerekmektedir.
MOEM 4	Özellikle Avrupalı turist pazarı çok ilgi gösteriyor. Kültürel unsurların otel yakınlarında bulunan pazarlarda da sergilenmesi tanıtılması gerekmektedir.
MOEM 5	Kültürün modernize edilmiş halinin animasyon aktivitelerinde kullanılarak şovlarda kullanılması gerekmektedir.
MOEM 6	Kültürel unsurlar animasyon gösterilerinde kullanılmalıdır. Turist yerli kültürü merak ediyor.
MOEM 7	Kültürel unsurların animasyon gösterilerinde kullanımı uygun değildir. Kültürel unsurlarla misafiri eğlendiremeyiz. Bu unsurları görmek isteyen misafirler orjinalinin sergilendiği yere seyahat etmek suretiyle bu unsurları yerinde görebilir.
MOEM 8	Kültürel unsurlar animasyon gösterilerinde kullanılabilir. Türkiye'de animasyon gösterilerinde yeterince kullanmıyoruz örneğin İspanya'da kullanılıyor. Türkiye'de modernize edilmiş kültürel unsurlar asıllarından uzaklaşıyor buna bir örnek olarak uluslararası temsilci de yapan çok popüler bir dans grubunun kullandığı kültürel unsurlar verilebilir. Bu grubun kullandığı koreograflerin çoğu bize ait değil.
MOEM 9	Kültürel unsurlar animasyon aktivitelerinde kullanılmalıdır.
MOEM 10	Ulusal kültür unsurlarımız animasyon aktivitelerinde kullanılmalıdır.
MOEM 11	Ulusal kültür unsurlarının animasyon aktivitelerinde kullanımı iyi olur. Özellikle de bölgesel olarak kullanımı daha çok ilgi görür.
MOEM 12	Animasyon aktivitelerinde değişik bir şeyler yapmak gerekiyor. Bu değişiklik için kültürel unsurların kullanımına yer vermek gereklidir.
MOEM 13	Kültür aktarımının sağlanması açısından kullanılmasında fayda vardır.
MOEM 14	Ulusal kültürel unsurlarının eğitiminin eksikliği ve özensiz sunum yapılması nedeniyle de animasyon aktivitelerinde yetersiz bir tanıtım söz konusudur. Otelde düzenlenen şovlar içinde Türk Geceleri en ucuz maliyetli olanlardır. Türk Gecelerine daha fazla bütçe ayrılması gerekmektedir.
MOEM 15	Ashına uygun olarak Türk kültürünün animasyon gösterilerine uyarlanarak kültürün tanıtımı gerçekleştirilebilir.
MOEM 16	Ulusal kültürel unsurlar animasyon gösterilerinde kullanılmalıdır.
MOEM 17	Ulusal kültürel unsurlar animasyon gösterilerinde kullanılmalıdır.
MOEM 18	Ulusal kültürel unsurları bilen ve animasyon aktivitelerine aktarabilen animatörler yetiştirilirse kullanılabilir.
MOEM 19	Ulusal kültürel unsurlar aktivitelerde kullanılmamalıdır. Çünkü yeterince ilgi görmez.
MOEM 20	Turistin kültür talebi var. Yerel kültürel unsurları tanımak istiyorlar. Animasyon aktiviteleriyle kültürümüz tanıtılabilir.
MOEM 21	Ulusal kültürel unsurlarımız turizm animasyon aktivitelerinde kullanılarak misafirlere kültürümüz aktarılabilir.
MOEM 22	Animasyon aktiviteleri ulusal kültürel unsurların aktarımı için uygun ortamı sağlıyor ve kullanıldığında misafirleri kültür hakkında bilgilendiriyor.
MOEM 23	Biz animatörler olarak kendi kültürümüzü bilmiyoruz. Ulusal kültür unsurlarının animasyon aktivitelerinde kullanılması için öncelikle yeterince bütçe ayrılmalı ve eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Ulusal kültürümüz farklı dillerde animasyon aktivitelerine uyarlanarak sunumunun yapılması gerekmektedir.
MOEM 24	Ulusal kültürel unsurlarımız animasyon aktivitelerinde tanıtım için kullanılabilir.

Yöneticilerin ifadelerine göre, Manavgat otellerindeki 6 otel hariç, her iki bölgedeki tüm animasyon personeli mesleki gelişimleri ile ilgili hizmet içi eğitim almaktadırlar. Hizmet içi eğitimlerde SOKÜM ulusal unsurlarına yer verilmesinde, bölgeler arasında yine önemli farklılık ortaya çıkmaktadır. Manavgat bölgesindeki toplam 26 yöneticinin 19 tanesi (%73) animatörlerin hizmet içi eğitimlerinin içeriğinde SOKÜM ulusal unsurlarına yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Yer verenler ise bu başlıkta farklı yörelere ait halk oyunları, Türk mutfağı, yöresel kıyafetler, yöresel müzikler, özel gün ve bayramlar ile Türk kahvesi başlığını saymışlardır. Kapadokya'daki işletmeler için ise hizmet içi eğitim kapsamında verilen bilginin tamamen ülkenin farklı yörelere ait halk oyunları koreografileri içerikli dersler ve provalar biçiminde olduğu, diğer deyişle ulusal SOKÜM ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Yöneticilerin önemli çoğunluğunun (%94) SOKÜM ulusal unsurlarının animasyon aktivitelerinde kullanımına ilişkin olumlu düşünce ve yaklaşım içinde olduğu, buna uygun olarak da SOKÜM ulusal unsurlarından yeterince yararlanılmadığı ortak fikrinde oldukları anlaşılmıştır. Bu düşünceye aykırı olarak, 32 yönetici arasında animasyon etkinlikleri içinde SOKÜM ulusal unsurlarına yer verilmesini uygun bulmayan sadece 2 tane yönetici (MOEM 7 & MOEM 19) tespit edilmiştir. Bu iki yöneticinin ortak yönleri şu şekilde tespit edilmiştir: Her iki yönetici de, T.C. vatandaşıdır, ilköğretim mezunudur, örgün veya yaygın eğitim biçiminde animatörlük eğitimi almamışlardır, sorumluluğu altındaki çocuk ve gündüz animasyonlarında SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanmamaktadırlar, gece animasyonlarında sadece Türk gecesi başlığında bu unsurlara yer vermektedirler, Türk gecesi ve akrobasi gösterilerinin en çok ilgi gören animasyon etkinliği olduğunu düşünmekte ve animatörlerine hizmet içi vermekle birlikte bu eğitim içeriğinde SOKÜM ulusal unsurlarına yer vermemektedirler.

Yönetici görüşlerinden anlaşılmaktadır ki, yöneticiler animasyon etkinliklerinin baskın biçimde eğlendirici yönüne odaklı bir tutum içinde ve çocuk ile spor animasyonlarından daha fazla gece animasyonlarına odaklanmaktadırlar. Bu yaklaşım muhtemelen SOKÜM ulusal unsurlarının özellikle çocuk ve gündüz animasyonlarındaki hem öğrenme hem de eğlence amaçlı etkinliklere kaynaklık etmesini sınırlamaktadır.

Yöneticilerin animasyon etkinliklerinde SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanmaya ilişkin görüşleri bağlamındaki düşünceleri, tekrarlanma sıklığına göre sırasıyla, misafirlerin yerel kültürü merak etmesi (MOEM 4, MOEM 6, MOEM 20, MAİY 1, KAİY 5), animasyon etkinliklerinin ulusal kültürel unsurların aktarımı için uygun ortam sağlaması (MOEM 21,

MOEM 22, KAİY 1, KAİY 2, KAİY 5), animatörlerin SOKÜM ulusal unsurları ile ilgili eğitim ihtiyacı olması (MOEM 14, MOEM 18, MOEM 23, MAİY 1, MAİY 2), animasyon etkinliklerinde SOKÜM ulusal unsurlarının aslını bozmadan orijinal haliyle, dikkatli ve özenli kullanımının gerektiği (MOEM 1, MOEM 8, MOEM 15, MAİY 2), buna zıt olarak animasyon etkinliklerinde SOKÜM ulusal unsurlarının modernleştirerek sunulması gerektiği (MOEM 5, KAİY 3), animasyon programlarında bir değişimin gerektiğini ve özellikle SOKÜM ulusal unsurlarının kullanımıyla bu değişimin ve ilginin sağlanabileceği (MOEM 11, MOEM 12), otellerin animasyon bütçelerinin artırılması gerekliliği (MOEM 23) ve Türk Gecelerinin otelde en az bütçenin ayrıldığı başlık olduğudur (MOEM 14). Sadece bir yönetici (MOEM 1) animasyon etkinliklerinde yerel kültürel unsurlarından yeteri kadar yararlandığı düşüncesindedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk turizminde özellikle kıyı otellerine yönelik ilgi ve bu otellerde uygulanan her şey dahil sistem, 1980'lerin ortalarından bu güne kadar baskın bir anlayış olagelmıştır. Bu durum bir taraftan kültür turizmindeki gelişmeyi engelleyebilirken, diğer taraftan otel animasyonlarının önemini arttırarak, animasyon etkinliklerinin misafirlerin yerel kültürü tanıma ve onu deneyimlemesi için de önemli bir fırsat sunmaktadır.

Türkiye'nin sahip olduğu oldukça zengin SOKÜM ulusal unsurları, turizmde kritik önemde olan ve farklı yaş gruplarına farklı amaçlarla sunulan animasyon etkinliklerinin, daha ilgi çekici ve rekabet gücü yüksek ürünler haline gelmesinde önemli bir kaynak potansiyeline sahiptir. Turizm animasyonlarının içeriğinde SOKÜM ulusal unsurlarının yer alması ve bu sayede misafirlere yerel kültürle temas kurma fırsatının hayata geçirilmesinde, etkinliği planlayan ve içeriğine karar veren yöneticiler kritik rol üstlenmektedir.

Animasyon etkinliklerinin içeriğinden sorumlu yöneticiler ile yapılan mülakatlardan elde edilen sonuçlar, yöneticilerin çoğunun genel eğitim düzeylerinin düşük ve animasyon alanındaki eğitimlerinin de genel olarak yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. 32 yönetici içinde örgün veya yaygın biçimde animasyon eğitimi alan toplam dokuz yönetici içinde, ayrıca sadece üç yöneticinin (MOEM 5, MOEM 9, MAİY 2) bu eğitimleri kapsamında SOKÜM ile ilgili ders/dersler aldığı anlaşılmıştır. Bir tanesi yabancı uyruklu olan bu üç yöneticiden ikisinin ise (MOEM 5 & MOEM 9) söz konusu dersleri yabancı ülkelerde (Almanya ve Fransa) tamamladıkları eğitimleri kapsamında ve ilgili ülkenin SOKÜM ulusal varlıkları içeriğinde bu dersleri aldıkları ortaya çıkmıştır. Bu tespit, hem animasyon etkinlikleri içinde ulusal

SOKÜM unsurlarının yer alma düzeyini hem de etkinlik niteliğini olumsuz etkileyebilecek bir unsur olarak değerlendirmeye elverişli görünmektedir. Nitekim Üngören ve ark. (2020) animasyon personelinin bilgi ve eğitim eksikliğinin ulusal kültürü tanıtmada sorunlar çıkaran bir başlık olduğunu vurgulayarak, bununla birlikte dekor, kostüm vb. diğer unsurlardaki eksikliğin kültür aktarımının sağlanması bir tarafa turistler üzerinde olumsuz bir etkiye de sebep olabileceğini ifade etmektedirler.

Yöneticilerin SOKÜM ulusal unsurlarından, gece animasyonları kapsamında daha fazla yararlandığı, çocuk ve gündüz animasyonlarında ise mevcut SOKÜM ulusal envanterinin zenginliğine rağmen hem öğrenme hem de eğlence amaçlı etkinlikler için düşük düzeyde yararlandığı ortaya çıkmıştır. Bu noktada Kapadokya'da çocuk ve gündüz animasyonlarının olmadığını belirtmek gerekmektedir. Her iki bölgedeki gece animasyonlarını SOKÜM ulusal unsuru ile ilişkilendirilen en popüler animasyon etkinliğinin ise, genellikle gecelik paket ürün olarak sunulan Türk Geceleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda 32 yöneticinin 18 tanesi (%56), SOKÜM ulusal unsurlarından "sadece" Türk Gecesi kapsamında yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Manavgat'tan farklı olarak, Kapadokya'da bağımsız restoran işletmelerinde yapılan gece animasyonları kapsamında Türk Gecesi paket programı dışında da diğer SOKÜM ulusal unsurlarından yararlandığı, bu kapsamda müstakil Türk halk oyunları ile kına gecesi canlandırmasının da baskın olarak uygulandığı anlaşılmaktadır. Bundan başka Kapadokya'da, Aşık ile Maşuk, mehter gösterisi, Osmanlı dönemi kıyafetleri ile pazar kurulması, fasıl geceleri SOKÜM ulusal unsurlar kaynaklı yaygın etkinlikler durumundadır.

SOKÜM ulusal unsurları içinde dansöz ve oryantal dans bulunmamasına rağmen, Türk Geceleri içinde sıkça yer alan dansöz eşliğindeki oryantal gösterisinin, her iki bölgedeki hemen tüm yöneticilerin zihninde bir SOKÜM ulusal unsuru olarak algılandığı anlaşılmıştır. Ayrıca sadece gece ve hemen tamamı kültürel içerikli animasyonlara yer veren Kapadokya'daki yöneticilerin tamamının, SOKÜM ulusal unsurları içinde yer almasına rağmen, dansöz eşliğindeki oryantal gösterisini en çok ilgi çeken animasyon etkinlikleri içinde kabul ettikleri de anlaşılmıştır. Bu bağlamda Kapadokya'daki yöneticilerin yarısı (KAİY 2, KAİY 3, KAİY 6), animasyon faaliyetlerin ilgi düzeyinin misafirlerin milliyetlerine göre farklılık gösterdiğini, buna göre uzak doğudan gelen misafirlerin oryantale, Avrupa'dan gelen turistlerin halk oyunlarına daha çok ilgi gösterdiğini ifade etmişlerdir. Yine bu bağlamda Türk Geceleri için önemsenen kriterler konusunda Manavgat'taki MOEM 3 kodlu yöneticinin, Türk Gecelerinin içeriklerin, belirlemedeki kriterler bağlamında "Türk gecesinde en

çok talep gören oryantalin olmasına dikkat edilmektedir" ifadesi dikkat çekicidir. Her iki bölge dikkate alındığında, Türk Gecesi programının içeriğinin belirlenmesinde göz önüne alınan kriterler içinde en çok "otantik halk kültürünü yansıtması" ve ikinci olarak da "yemek, müzik, personel kıyafeti vb. görsellerin geceye uygun tasarımı" olduğu anlaşılmaktadır. Yöneticilerin üçüncü kriter olarak ifade ettikleri "işletmenin Türk Gecesi'ne ayırdığı bütçe" başlığının ise, yine yönetici ifadelerinden anlaşıldığı üzere, diğer birçok kriteri etkileyerek, programın süre, içerik zenginliği, sahne ve dekor kalitesi ve ekip üye sayısı başlıklarını da etkileyerek, etkinlik niteliğini önemli ölçüde belirlediği de ifade edilmiştir. Dört yöneticinin ise (yabancı uyruklu MOEM 5, MOEM 9, MOEM 19, MAİY 1) popüler kültür unsurlarını içeren modern tarzdaki Türk Gecesi uygulamasına da yer verdikleri anlaşılmıştır.

Kapadokya bölgesindeki animatörlerin hemen tamamı yerli iken, Manavgat bölgesinde yerli animatörlerle birlikte dünyanın farklı ülkelerden gelen yabancı uyruklu animatörlerin de yaygın olarak bulunduğu anlaşılmıştır. Bu durumun özellikle sahil bölgelerinde, SOKÜM ulusal unsurlarına dayalı animasyon etkinliklerinin yer alma düzeyini olumsuz etkileyebileceğini aklaya getirmekte ve aynı zamanda yeni araştırmalar için bir konu başlığı da oluşturmaktadır. Her iki bölge arasındaki önemli bir diğer farklılık, animasyon personeline aranan nitelikler konusundadır. Buna göre, Manavgat bölgesindeki yöneticiler ağırlıklı olarak "sportif fiziksel yapı", "iletişim becerileri" ve "yabancı dil" bilgisine vurgu yapmışlar, bu bölgedeki toplam 26 yöneticiden sadece 1 tanesi (MAİY2), SOKÜM ulusal unsurları ile ilişkilendirilebilecek şekilde, "Türk halk dansları konusunda yetenekli" olmayı ifade etmiştir. Buna karşın bir kültür destinasyonu olan Kapadokya'daki yöneticilerin tamamı ise, SOKÜM ulusal unsuruyla ilişkili olarak, Türk halk danslarını icra edebilmeyi aranan nitelikler olarak ifade etmişler, ayrıca bu gruptaki 3 yönetici ise SOKÜM ulusal unsurlarına yönelik eksik farkındalığı ifade eder biçimde, zenne ve dansöz eşliğindeki oryantal içerikli "ritim şov becerisi" ne aranan nitelik olarak ayrıca vurgu yapmışlardır.

Her iki bölgedeki profesyonel yöneticilerinin çoğunun, animasyon personellerinin mesleki gelişimleri ile ilgili hizmet içi eğitim verdikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum Çeribaşı'nın (1994; 76) bulgusu ile çalışmakta, geçen yıllar içinde bu konudaki uygulamanın olumlu yönde değiştiğine işaret etmektedir. Ancak hizmet içi eğitim kapsamında SOKÜM ulusal unsurları ile ilgili bilgi ve farkındalık yaratacak konulara değinilmesinde genel olarak oldukça zayıf bir görünüm ortaya çıkmış ve bölgeler arasında da önemli farklılık olduğu görülmüştür. Manavgat bölgesindeki yöneticinin çoğunluğu (%73) animatörlerin hizmet içi eğitimlerinin içeriğin-

de SOKÜM ulusal unsurlarına yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Yer verenler ise bu başlıkta farklı yörelere ait halk oyunları, Türk mutfağı, yöresel kıyafetler, yöresel müzikler, özel gün ve bayramlar ile Türk kahvesi başlığını saymışlardır. Kapadokya'daki işletmeler için ise hizmet içi eğitim kapsamında verilen derslerin tamamen ülkenin farklı yörelerine ait halk oyunları koreografileri içerikli dersler ve provalar biçiminde olduğu, diğer deyişle ulusal SOKÜM ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Animasyon yöneticilerinin SOKÜM ulusal unsurlarından animasyon etkinliklerinde yeterince yararlanılmadığı ortak fikrinde oldukları, animasyon hizmetlerinin geleneksel değerlerin aktarılabilmesi için elverişli fırsat sağladığını ve bu nedenle önemli çoğunluğunun (%94) SOKÜM ulusal unsurlarının animasyon aktivitelerinde kullanımına ilişkin olumlu düşünce ve yaklaşım içinde oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgu daha önceki çalışmalarda dile getirilen (Akgöz, 2003; Ayyacı & Gülcan, 2017; Çetiner, 2017; Dinç, 1999; Gülcan, 2010; Kahveci, 1994; Karaman ve ark., 2016) ve SOKÜM ulusal unsurlarının ziyaretçilere aktarılmasında animasyon faaliyetlerinin uygun zemin sunduğu görüşü ile uyum sağlamaktadır. Bu düşünceye aykırı olarak, animasyon etkinlikleri içinde SOKÜM ulusal unsurlarına yer verilmesini uygun bulmayan sadece 2 tane yönetici (MOEM 7 & MOEM 19) tespit edilmiştir. Bu bağlamda Manavgat'taki MOEM 19 "ulusal kültürel unsurlar aktivitelerde kullanılmamalıdır. Çünkü yeterince ilgi görmez" derken, MOEM 7 "kültürel unsurların animasyon gösterilerinde kullanımı uygun değildir. Kültürel unsurlarla misafiri eğlendiremeyiz. Bu unsurları görmek isteyen misafirler orijinalinin sergilendiği yere seyahat etmek suretiyle bu unsurları yerinde görebilir" ifadelerinde bulunmuştur. Bu iki yöneticinin ortak yönleri ise şu şekilde tespit edilmiştir: T.C. vatandaşı, ilköğretim mezunu, örgün veya yaygın eğitim biçiminde animatörlük eğitimi almamış, buna bağlı olarak SOKÜM farkındalığı oluşturan herhangi bir ders almamış, sorumluluğu altındaki çocuk ve gündüz animasyonlarında SOKÜM ulusal unsurlarından yararlanmayan, gece animasyonlarında sadece Türk gecesi kapsamında bu unsurlardan yararlanan, Türk gecesi ve akrobasi gösterilerinin en çok ilgi gören animasyon etkinliği olduğunu düşünen, kendine bağlı animatörlere hizmet içi veren ancak bu hizmet içi eğitim kapsamında SOKÜM ulusal unsurlarına yönelik bilgiye yer vermeyenlerdir.

Araştırma sonuçlarından edinilen bilgiler ışığında, animatörlerin hizmet içi eğitimleri kapsamında SOKÜM ulusal unsurlarına yönelik farkındalık ve beceri kazandırmayı amaçlayan derslere yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde animatör yetiştirmek de hedefleri arasında olan Turizm Fakültele-

ri'nin Rekreasyon Yönetimi bölümü ve Spor Bilimleri Fakülteleri kapsamındaki Rekreasyon Bölümlerinin öğretim programları içinde SOKÜM ulusal unsurları hakkında bilgi, beceri ve farkındalık yaratan uygulamalı derslerin yer alması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çabalar, ulusal SOKÜM'dan kaynağın alan ve bu sayede cazip, özgün ve rekabet gücü yüksek ürünlerin ortaya çıkarılabilmesine imkan verebilecektir.

SOKÜM ulusal unsurlarının bir paket olarak sunulduğu Türk Geceleri başlığında ulusal bir standart ihtiyacının olduğu da anlaşılmaktadır. Bu durumu, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın farklı tarihlerde turizm işletmelerine gönderdiği genelgeler de desteklemektedir. Bu standardın ortaya konmasında işletmenin ölçüğü, etkinliğin yeri, icra edecek animatörün SOKÜM ulusal unsurları konusunda yeterlilik düzeyi gibi bir dizi kriterin dikkate alınması gerekmektedir. Son olarak SOKÜM'ün sürdürülebilirliğini hem olumlu hem de olumsuz olarak önemli derecede etkileme potansiyeli olan animasyon başlığının, ne yazık ki yetersiz araştırmaya konu olduğu düşünülürse, özellikle halk bilimi ve turizm alanındaki araştırmacıların bu konuda daha fazla araştırma ve ortak projeler gerçekleştirme gerektiği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, F. (1999). Animasyon Aktivitelerinde Kullanılabilecek Türk Folkloru Öğelerinin Turist Tatmini Üzerine Etkileri (Antalya Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akdağ, G. & Akgündüz, Y. (2010). Konaklama İşletmeleri Açısından Animasyon Faaliyetlerinin Önemi Ve Kuşadası Otelleri Üzerine Bir İnceleme. V. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Nevşehir.
- Akgöz, E. (2003). Turizm İşletmelerindeki Türk Gecelerinin Türk Kültürünü Tanıtmaya Katkıları, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ayvacı, H. & Gülcan, B. (2017). Türkiye'de Turizm Animasyonlarında Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Ulusal Unsurlarına Bakış. Journal Of Recreation And Tourism Research, 4 (Special Issue 1), 207-223.
- Çeribaşı, S. (1994). Antalya İlindeki I. Sınıf Tatil Köyleri ve 4-5 Yıldızlı Otellerde Animasyon Hizmetleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetiner, H. (2017). Animasyon Aktivitelerinde Kullanılan Kültürel Motiflerin Değerlendirilmesi. İKSAD Avrasya Zirvesi, Ankara
- Dalkılıç, G. & Mil, B. (2017). Otel İşletmelerinde Rekreasyon ve Boş Zaman Yönetimi: Sahil Otelleri Örneği. Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi, 5(1) 29-42.
- Demir, M. & Demir, Ş.Ş. (2015). The Evaluation of Hotel Animation Services from Managers and Tourists Perspective. International Journal of Social Sciences and Education Research, 1 (1), 44-61.
- Dinç, S. (1999). Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim Şûraları Ve Alınan Kararların Uygulamaları (1923-1960). Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Genelge 2008 <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14823/mevlevilik-ve-sema-torenleri-hakkinda-genelge.html>
- Genelge 2013 <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/44706,06-haziran-2013-sayili-yazi.pdf?0>
- Genelge 2016 <http://www.bursakulturturizm.gov.tr/Eklenti/46268,genelge-2016-2-15072016.pdf?0>
- Gökdeniz, A. & Dinç, Y. (2000). Konaklama İşletmelerinde Animasyon Faaliyetlerinin Hizmet Satışlarına Etkisi. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 11(2), 99-106.
- Groenewald, T. (2004). A Phenomenological Research Design Illustrated. International Journal of Qualitative Methods, 3(1), 42- 55.
- Gülcan, B. (2010). Türkiye'de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı. İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(1), 99-120.
- Gülcan, B. (2009). Turizmin Disipliner Evrimi. Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi1(1), 186-206.
- Güven, V.N. (2006). Uygulamalı Halkbilim Açısından Antalya Ve Çevresi Kültür Turizmi ve Kültür Animasyonları, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hazar, A. (2009). Rekreasyon ve Animasyon. (Üçüncü Baskı). Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kahveci, Ş. (1994). Türkiye'deki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Gerçekleştirilen Animasyon Aktivitelerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karaman, M., Özgürel, G. & Bingöl, Z. (2016). Turizm Pazarlamasında Animasyon Aktivitelerinin Bir Araç Olarak Değerlendirilmesi, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 6 (11), s:599-618.
- Kozak, M. & Coşar, Y. (2017). Foca Club Med: Its History, Characteristics And Consequences For The Turkish Tourism Industry. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 28(1), 39-57.
- McKercher, B. (2002). Towards A Classification of Cultural Tourists. International Journal of Tourism Research, 4(1), 29-38.
- Oğuz, Ö. (2013). Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras. Milli Folklor Dergisi, 25 (100), 5 - 13.
- Richards, G. (1996). Production And Consumption Of European Cultural Tourism. Annals Of Tourism Research, 23(2), 261-283.
- Türkay, O., Korkutata, A., Şengül, S.& Solmaz, S.A. (2015). Animasyon Hizmetlerinin Rekabet Gücüne Katkısı: Otel İşletmelerinde Katılımcı ve Pazar Yönlü Örgüt Kültürünün Etkileri Bağlamında Bir Araştırma, Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6 (12), s:79-102.
- Türker, A. & Çelik, İ. (2012). Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesine Yönelik Alternatif Öneriler. Yenifikir Dergisi, 4 (9), 86-98.
- Üngören, E., Öztürk, M., & Kaçmaz, Y.Y. (2020). Konaklama İşletmelerinde Düzenlenen Türk Gecesi Etkinliklerinin Türk Kültürüne Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Keşifsel Bir Araştırma, Turizm Akademik Dergisi, 7 (2), 1-17.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (sekizinci baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur. Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışmada veri toplama süreci 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında tamamlanmış olup Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, iki yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları;

1. Yazar = 50%

2. Yazar = 50%

Extensive Summary

Utilization from the National Elements of Intangible Cultural Heritage (ICH) in Tourism Animation Activities in Turkey and The Problem of Turkish Night Shows

Hasan AYVACI, Bilgehan GÜLCAN*

Animation activities can have mental, psychological and physical content, and vary according to the time, type, target audience and place of the event. Animation activities of different content and types have an important place in tourism, sometimes as an independent product for visitors traveling for different purposes, and sometimes with their feature of enriching the product offered in different tourism enterprises, especially accommodation facilities.

In Turkish tourism, there is a dominant structure in the coastal regions for holiday purposes and showing a mass character. The accommodation facilities within the structure in question operate with an all-inclusive system, in which the guests have to spend almost all of their time in the facility. This situation critically increases the importance of hotel animations for guest satisfaction. On the other hand, the all-inclusive accommodation system limits the relations of the guests with the local environment and almost eliminates the opportunity for the guests to get to know the culture of their environment and experience it. On the other hand, animation activities with mental, psychological and physical aspects, which take their source from the culture of the host country play a key role by helping guests learn and experience the local culture. At this point Turkey's rich intangible cultural heritage (ICH) inventory offers significant opportunities for the development of unique and highly competitive animation products for Turkish and world tourism. In this respect, cultural animation activities constitute an intersection point in the researches of both tourism and folklore disciplines.

The aim of this study is to determine the level of utilization of ICH national elements in tourism animations in Turkey and the degree of relevance and conformity of Turkish Nights contents with ICH national elements. The data were obtained by face-to-face semi-structured forms with entertainment business managers in Cappadocia, a cultural destination and in Manavgat, a coastal destination.

According to the results, it was found that the national elements of ICH were used in animation activities with entertainment content and especially in the scope of night animations and predominantly within the scope of Turkish Night programs. Again, as revealed in the research, it was understood that the low level in question could be explained by the fact that the knowledge and awareness of the professional managers about the national elements of ICH is quite insufficient. It has been understood that there is a difference between the animation activity contents in Manavgat as a coastal destination and Cappadocia as a cultural destination. Accordingly, the Cappadocia region completely produces nighttime animations and within this scope, almost all event contents consist of activities such as folk dances and henna ceremony night animations within the scope of national elements of ICH. In addition, it has been revealed that there are a large number of foreigners among the animation staff in Manavgat, whereas there are almost no in Cappadocia. This situation revealed that the nationality of animation managers and staff could be an effective variable in making use of national elements of ICH in animation activities. There is also an acknowledgment that belly dance, which is dominantly featured in Cappadocia night animations and performed by a belly dancer, is a national element of intangible heritage. However, belly dance is not covered by the national ICH list. Despite the low level of knowledge and awareness of the national elements of ICH, it has been found that almost all managers have a positive view of using the national elements of ICH in order to develop different and interesting animation activities, and it has been determined that the majority of the managers are in need of training in this field.

*Corresponding author at: Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty Tourism, Department of Recreation Management, e-mail: bilgehan.gulcan@hbv.edu.tr

